

Maurits Coppieters, *Het vuur in de verte. Over hoop en permanente revolutie*, Antwerpen, Icarus, 1999, 276 pp., ISBN 90-02-209266.

Ik kan de inhoud van dit boek niet beter samenvatten dan met de tekst op de omslag ervan. Zoals in verschillende vroegere werken wil Maurits Coppieters *“opnieuw wakkerschudden, de onverschilligheid doorbreken ... Utopie, hoop en permanente revolutie vormen de rode draad door de erg gevarieerde hoofdstukken. Gekwetst en bedroefd om het uitdoven van de hoop, zowel in onze parlementaire democratie als in de katholieke Kerk, schrijft de auteur een canto general voor het volk, maar ook een magnificat van de wakkere burgers die niet afhaken. Grote voorbeelden worden ten tonele gevoerd: Jekaterina Bresjkovskaja, ‘baboesjka’ van de Russische revolutie, schier onbekend en in de Vlaamse literatuur nooit beschreven, de avant-garde-generatie van 1920 – het jaar van de ‘klaproos’ – en de flamingantische held Herman Van den Reeck.”* Verder gaat het over *“de VN, de Europese Unie, het noodlijdende Afrika en de aanzwellende vluchtelingenstroom ...”*.

In en om zijn geboortejaar 1920 hoorde Coppieters in de artistiek-intellectuele kringen de naoorlogse schreeuw om verandering opgaan, de roep naar een Republiek der Menselijkheid. Onder meer aan de hand van een zwerftocht door de Belgische en bijzonder de Vlaamse tijdschriften van destijds, beschrijft hij in vijftenzestig bladzijden deze *“vulkanische uitbarsting van pacifisme, communisme, anarchisme en volksnationalisme”*, waartegen *“de naoorlogse machtskaders zich concentreerden op een realpolitik die in het teken stond van hun eigen machtsbehoud.*

Om hun eigen posities te kunnen handhaven waren ze alleen bereid tot graduele aanpassingen van het systeem. Aldus waren ze in staat een vergaande, revolutionaire maatschappelijke omwenteling te voorkomen. Het reformisme had het pleit gewonnen” (pp. 144-145). In een volgend hoofdstuk van bijna twintig bladzijden wordt Herman Van den Rееck herdacht en de emoties die zijn dood opriep, nadat hij was neergeschoten door de Antwerpse politie tijdens een verboden Sporenbetoging in 1920.

Het boek eindigt met een oproep aan de jonge mensen: “*Dat jullie permanent revolutionair blijven, zonder geweld maar met heilig vuur*” (p. 257). Tussendoor rechtvaardigt de auteur zich: “*Voor de schrijvers van de grote geschiedenis heb ik mij wellicht te veel bewogen in de sferen van de marginaliteit. Te veel utopische geschriften van onmachtigen gelezen, en ze bovendien au sérieux genomen. Maar vinden wij ónze vragen, ónze angsten, ónze verwachtingen niet reeds in zoveel manifestaties en kunstwerken van 1920?*” (p. 145).

Indien ik mij mag rekenen bij de schrijvers van de grote geschiedenis, wil ik antwoorden dat Coppieters mijns inziens de utopische geschriften te weinig *au sérieux* heeft genomen, en niet heeft gezien welke grote macht ze uitoefenen. Van de auteurs van manifesten en kunstwerken uit 1920 die hem in vervoering brengen zijn er een hele reeks – Paul Colin, Paul Van Ostaijen, Jef Van Extergem, Herman Van den Rееck, Victor Brunclair, Wies Moens – die zich door hun revolutionaire leuzen hebben laten leiden tot een antidemocratische houding en soms zeer verre gaande steun aan een bezetter.

Hoe was het mogelijk, vanwege die meeslepende verkondigers van schone en edele gevoelens, van een broederlijk Utopia waarin geen sociale of nationale miseries zouden bestaan? Dat was niet alleen mogelijk, maar onvermijdelijk omdat politieke revoluties quasi steeds gepaard gaan met geweld. Een *contradictio in terminis*. Zij gingen zich dus door hun mooie frasen verplicht voelen om dwang te gebruiken, en zelfs fysiek geweld. De auteur minimaliseert dat wanneer hij schrijft: “*Autoritaire aanzetten waren reeds im- en expliciet aanwezig in het revolutionaire elan tijdens en na de Eerste Wereldoorlog*” (p. 138). Het waren helaas veel méér dan aanzetten, en dat kon ook niet anders in een revolutionair elan.

Maurits Coppieters heeft een meeslepend boek geschreven, dat ongetwijfeld succes zal kennen. Ik ben wat bang voor revoluties.

LODE WILS
GRAAF DE GRUNNELAAN 14, B-3001 HEVERLEE